

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันต่อผู้ประกอบการเรือประมง ในจังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของราคาน้ำมันที่มีต่อธุรกิจประมง ในจังหวัดสมุทรสงคราม ศึกษาลักษณะการประกอบธุรกิจประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม และศึกษาถึงแนวทางการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจประมง นอกจากนี้ยังศึกษาความคิดเห็นของ หน่วยธุรกิจที่มีต่อแนวทางการช่วยเหลือของรัฐบาลที่มีต่ออุตสาหกรรมในช่วงที่น้ำมันมีราคาสูง โดยในระดับจุลภาคได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็น ผู้ประกอบการธุรกิจประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 285 ราย ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา และวัดระดับความคิดเห็นโดยใช้มาตรวัดแบบ ประเมินค่าตามแนวคิดของ Likert และในระดับมหภาคใช้แบบจำลองในการศึกษาความสัมพันธ์ ของตัวแปรต่างๆที่มีผลต่อจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจประมงในแต่ละประเภท ได้ผลการศึกษาดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ระดับมหภาค

การศึกษาด้วยแบบจำลอง

จากการศึกษาด้วยแบบจำลอง ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีผลในทิศทางเดียวกันกับจำนวน ผู้ประกอบการธุรกิจประมงมากที่สุดได้แก่ราคาปลาทุ รongลงมาคือค่าจ้างแรงงานภาคประมง และ ตัวแปรที่มีผลในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจประมงมากที่สุดได้แก่ราคาน้ำมันเขียว ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ศักยภาพในการแข่งขันโดยใช้ Diamond Model (Michael E. Porter)

1) ปัจจัยด้านการผลิต (Factor Condition) ประกอบด้วย

ในด้านทรัพยากรมนุษย์ แรงงานส่วนใหญ่ที่อยู่ในภาคการประมงมักเป็นแรงงานพม่า จึง มีทักษะในการทำงานต่ำ แต่มีค่าแรงถูก แต่แรงงานไทยที่ทำงานในภาคประมงจะเป็นแรงงานที่มี ทักษะฝีมือดี นอกจากนี้ในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่นการใช้เรดาร์และโซนาร์ จึง สามารถจับปลาได้ปริมาณมาก และสะดวกมากขึ้น

2) **ปัจจัยด้านตลาด (Demand Condition)** อุตสาหกรรมประมงเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญสามารถผลิตและส่งออกได้มาก เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์ดี แต่มีแนวโน้มในการส่งออกลดลงเรื่อยๆตั้งแต่ปี 2542 เนื่องจากมีหลายประเทศที่ส่งออกผลิตภัณฑ์ประมงเช่นเดียวกัน เช่น จีน และเวียดนาม นอกจากนี้บางประเทศยังได้มีการนำมาตรการด้านสุขอนามัยมาใช้ในการกีดกันทางการค้า และประเทศผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์บางประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจทำให้กำลังในการซื้อต่ำ

3) **อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Relate and Support Industry)** ธุรกิจประมงในจังหวัดสมุทรสงครามเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมเกี่ยวโยงและสนับสนุน (Related and Supporting Industries) อยู่มาก ได้แก่ โรงงานน้ำปลา โรงงานปลาป่น โรงน้ำแข็งเพื่อการประมง โรงนึ่ง ห้างเย็น โรงทำเค็ม อู่ซ่อมเรือ คานเรือ อู่ซ่อมเครื่องยนต์ และกงโลหะ การตากหรืออบปลาหมึก การแปรรูปหอยต่างๆ การทำกุ้งแห้ง กะปิ และการแปรรูปสัตว์น้ำ เช่น การทำหมึกสามรส เป็นต้น

4) **กลยุทธ์โครงสร้างและการแข่งขัน (Firm Strategy, Structure and Rivalry)** ใช้กลยุทธ์การกระจายในแนวดิ่ง (Vertical Diversification) คือ การทำธุรกิจที่มากกว่า 1 ชั้นของกระบวนการผลิตในการเปลี่ยนวัตถุดิบไปเป็นสินค้าสำเร็จรูป โดยใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันไปจากความรู้ความเชี่ยวชาญเดิมที่เคยใช้อยู่ ในที่นี้คือขยายงานจากการจับไปทำการขายส่งหรือแปรรูปผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะมีผลในด้านการเพิ่มค่าใช้จ่ายที่ได้จากการขาย นอกจากนี้เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรประมงที่หลากหลาย จึงทำให้มีผลิตภัณฑ์จากการประมงที่หลากหลายตามไปด้วย ประกอบกับอาหารไทยเป็นอาหารที่เป็นที่นิยมของต่างชาติ จึงสามารถใช้จุดแข็งนี้ในการเพิ่มศักยภาพการส่งออกได้

บทบาทของภาครัฐ หน่วยงานที่มีบทบาทเป็นอย่างยิ่ง คือ กรมประมง ซึ่งมีบทบาทหน้าที่คือ

1) ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินเทคโนโลยีทางการประมงทุกสาขา เพื่อสนับสนุนให้เกิดธุรกิจและอาชีพการประมงที่เหมาะสมในเขตจังหวัด และกำกับให้ธุรกิจและอาชีพการประมงดังกล่าวเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลงและมาตรฐานที่กำหนด

2) ดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ดูแลด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการทำการประมงให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการประมงและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการให้ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและให้บริการทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

3) จัดทำแผนพัฒนาด้านประมง ฐานข้อมูลประมง ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่งานของจังหวัด

4) ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดำเนินการเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตในแหล่งน้ำ

5) ปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

นอกจากนี้รัฐบาลยังคงมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุน หรือสนับสนุนการส่งออกสินค้าประมงให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆ ได้ และสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีให้มีความสามารถในการทำประมงทัดเทียมกับนานาประเทศ

ลักษณะตลาดของธุรกิจประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

หากแบ่งตามลักษณะการดำเนินงานของผู้ขาย ตลาดของธุรกิจประมงส่วนใหญ่จัดว่าเป็นตลาดขายส่ง (Wholesale market) โดยเมื่อทำการออกเรือแต่ละเที่ยวแล้ว จะนำสัตว์น้ำที่จับได้มาขายให้กับพ่อค้าปลีกหรือผู้บริโภครวม ตลาดปลาแม่กลอง

หากแบ่งตามลักษณะของสินค้า ตลาดของธุรกิจประมงจัดอยู่ในประเภทตลาดสินค้าเกษตรกรรม (Agricultural market)

หากแบ่งตามชนิดของสินค้า ตลาดของธุรกิจประมงส่วนมากจะจัดอยู่ในประเภทตลาดสำหรับผู้ผลิต (Producer goods market) เนื่องจากสัตว์น้ำที่จับได้จะต้องนำไปแปรรูปก่อนจะบริโภคได้ เช่น อาจทำการแปรรูปปลาหูดเป็นปลาหูดแห้งก่อนจะนำไปขายให้แก่ผู้บริโภค เป็นต้น แต่ธุรกิจประมงอาจจัดอยู่ในประเภทตลาดสินค้าสำหรับผู้บริโภคก็ได้ เนื่องจากสัตว์น้ำที่จับได้สามารถขายให้แก่ผู้บริโภคโดยตรงเพื่อนำไปประกอบอาหารได้

และหากแบ่งตามลักษณะการแข่งขัน ตลาดของธุรกิจประมงจะจัดอยู่ในประเภทตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด เนื่องจาก มีลักษณะดังนี้

- 1) ผู้ขายและผู้ซื้อที่มีจำนวนมากราย
- 2) สินค้าของผู้ผลิตแต่ละรายมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย เช่น อาจมีผู้ซื้อบางรายที่มักจะซื้อกับผู้ประกอบการที่ตนเองซื้อเป็นประจำ เนื่องจากเชื่อมั่นในความสดและสะอาดของสินค้าที่ตนจะซื้อ
- 3) ผู้ประกอบการรายใหม่ๆสามารถเข้าสู่ตลาดได้โดยง่าย
- 4) ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับตลาด ในที่นี้คือราคาของสัตว์น้ำได้เท่าเทียมกัน

5.1.2 ระดับคุณภาพ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการธุรกิจประมงประเภทอวนลากคู่ อวนลากแผ่นตะเข้ และประเภทอื่นๆ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 88.77 อายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ

ละ 42.81 มีสถานภาพการสมรส คิดเป็นร้อยละ 72.63 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 63.16 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 6-10 คน คิดเป็นร้อยละ 50.53

ข้อมูลเฉพาะด้านธุรกิจประมง ผู้ประกอบการธุรกิจประมงประเภทวนลากคู่ อวนลากแผ่นตะเฆ่ และประเภทอื่นๆ ส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานอยู่ระหว่าง 11-30 คน แรงงานส่วนมากไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 37.89

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงน้ำมัน ส่วนใหญ่เห็นว่ามีผลกระทบต่อต้นทุนมาก คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 4.02 และเห็นว่าส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในอาชีพประมงปานกลาง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 2.71

แนวทางการปรับตัวของผู้ประกอบการส่วนใหญ่เลือกที่จะลดจำนวนการออกเรือ รองลงมาคือการกู้ยืมเงิน การลดจำนวนแรงงาน การทำประมงใกล้ฝั่ง และการเปลี่ยนถ่านน้ำมันเครื่องบ่อยๆ ตามลำดับ

มาตรการในการช่วยเหลือของภาครัฐ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดตั้งสหกรณ์การประมง รองลงมาคือมาตรการน้ำมันเขียว และการคิดใบเรือให้เรือขนาดเล็ก ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามาตรการในการช่วยเหลือของภาครัฐยังไม่มีความเหมาะสม ในด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ในการจัดจำหน่ายคุณภาพของน้ำมัน และความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐ นอกจากนี้ชาวประมงประเภทอื่นๆ บางรายยังได้พูดถึงความไม่เสมอภาคระหว่างประมงพื้นบ้านและพาณิชย์ ดังนั้นภาครัฐจึงควรมีการจัดการปัญหาต่างๆ เหล่านี้ให้เหมาะสม

2) กลุ่มตัวอย่างบางรายไม่เห็นด้วยกับการอนุญาตให้ชาวพม่าเข้ามาทำงานด้านการประมง เพราะเป็นการกีดกันการทำงานของคนไทย ภาครัฐจึงควรจัดการกับปัญหานี้ และแบ่งส่วนของการจ้างแรงงานให้เหมาะสม

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

1) ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจมีการศึกษาการประกอบธุรกิจประมงในจังหวัดอื่นๆ ที่ไม่ใช่จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเปรียบเทียบว่าความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจประมงในจังหวัดอื่นๆ จะมีความเห็นเช่นเดียวกับในจังหวัดสมุทรสงครามหรือไม่

2) การเก็บข้อมูลควรมีคำถามแบบเปิด เพื่อให้ผู้ตอบได้เสนอแนะแนวทางการปรับตัว หรือมาตรการอื่นๆ ที่ผู้ตอบทราบ เช่น อาจเพิ่มแนวทางการปรับตัวในด้านการลดค่าครองชีพ